

4

CRESCENDO

CRESCENDO

CRESCENDO

ИЗДАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
ПРИ РАДИО ВАРНА

Год. първа

11 Февруарий 1946 г.

Уредник: АНДРЕЙ АНДРЕЕВ

Брой четвърти

Музикален възход

Отечествофронтиската власт има, между многото други свои задачи, и стремежът да издигне културното ниво на българския народ. Науката и изкуствата да се доближат до народните маси, като тия маси ги разберат и живеят с тях.

Варна е в голям културен възход. Той е вече университетски град, със свой народен държавен театър, музикална гимназия и т. н.

Едно от големите дела на новата власт за Варна е държавният симфоничен оркестър при радио Варна. След една година на оформяване и творчество, днес симфоничният оркестър е държавен институт. Пред него са творчески задачи. Неговата дейност не ще е случайна. Симфоничният оркестър си има вече изработена програма, своя политика и задачи.

Да крепне делото на държавния симфоничен оркестър при радио Варна!

ОПЕРТЕ НА

МОЦАРТ

„На своята инструментална кантилена Моцарт (1756 — 1791) вдъхва диханието на човешкия глас и, облечена в постоянно сменящите се хармонии, тя прониква във всяко същество“, казва Вагнер за Моцарт и тая кратка, но изчерпателна, характеристика дава пълна представа за музиката на Моцарт, чието творчество засяга всички области в музиката. Но, неговата историческа мисия е операта и специално комическата опера. Тук той създава великолепни и безсмъртни творби. Прилагането идеите на Глук за сериозната опера в областта на комическата, изразени със собствените негови думи: „Музика и текст в операта трябва да бъдат две неделими сестри“, го довежда до създаването на един стил в комическата опера, в който музика и текст се взаимно допълват. Моцарт достига в своите опера пълна музикална характеристика на лицата, а неговият оркестър няма вече само съпроводна роля, но допринася за типизацията на лицата и усиляване на действието.

Всичко това се чувствава в гениалната му комическа опера „ОТВЛИЧАНЕ ОТ САРЯ“.

ПИАНИСТЪТ

ГРИГ

Клавирното изкуство на гениалния тонов майстор Едвард Григ (1845 — 1907) носи белезите на едно голямо обаяние. То има изумителна жизненост, ритмико-хармонично съдържание и стегнатост в музикално писмо. Григ има тънкостта на изложението присъщо на Шуман и Шопен, съединявайки я с простотата на бйоренсоновата проза. У него се чувствава чист индивидуализъм. Григ обича епичното минало на своето отечество, норвежката напевност, характерните особености на родния му танц. Всичко това се чувствава във всички творби на гениалния норвежец.

Концертът на Григ за пиано и оркестър в ла-минор е един от най-хубавите и най-звучни клавирни концерти в мировата музикална литература. Напоен с една хубава мелодика, имащ чудно елегантна техника, той увелича още с първите си тонове. Написан в романтичен стил, концертът носи очарованието на една наистина гениална тонова творба. Особено е хубаво и издържано адажоеото — втората част. В целият концерт се чувствава норвежката песен и танц.

БЕТОВЕН — човекът на волята

Бетовен (роден 1770 год. в Бон — починал 1827 год. във Виена) е вечният музикант и творец, строител на новия и освободения от много традиции на миналото човек. Като артист на тона, с едно рядко проникновение, той се допира до проблемите на модерния човек, като на тия проблеми Бетовен иска да даде едно правилно разрешение. В неговата музика, основният тон е преди всичко енергията. Той е музикант, който при Гюте даде на света чрез своето изсуство предзвук на Фаустовия човек. Бетовен издигна музиката посредством своята масивна и здрава философска мисъл до най-големия връх на изкуството, от гдето се пръскаат последните угасващи лъчи на класиката и първите свежи лъчи на романтиката. Музиката на Бетовен поведе човечеството напред по мъчни и непознати пътища.

Музиката на Бетовен е хероика. Човек и хероика — два източника за дела в областта на жизнените полярности. Хероиката в душата на човека е условие необходимо за борбата му с всички пречки и духовни напластявания и тежести на личния и обществен живот. И в най-висшите форми на битието ние виждаме хероика. Този волев елемент в душата на човека е възпят за първи път и най-величествено от самия Бетовен. Затова той не писа музика на музиката, а музика на философската мисъл. Бетовен обичаше човека и искаше чрез тонови картини да му даде образци на възвишеност, на строителна воля. Той е личност, която даде на света образци на бъдещето. Един музикант, който най-добре схвана пружината на живота в света: напрегната воля на строеж. Затова Бетовен гордо каза: „Нито дума за спокойствие!“

Тоновият образ на тая гигантска строителна воля е най-добре изразен в петата симфония на Бетовен — симфонията на съдбата.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
ПРИ РАДИО ВАРНА

КОНЦЕРТ

11 февруарий 1946 г. **НАРОДНИЯТ ТЕАТЪР** начало 20 часа

ПРОГРАМА

1. Волфганг Амадеус Моцарт.

Увертюра към оп. «Отвлечане от сарая»

2. Едвард Григ.

Концерт за пиано и оркестър
в ла-минор, оп. 16:

Allegro molto moderato

Adagio

Allegro moderato molto e marcato

3. Лудвиг ван Бетовен.

Пета симфония, оп. 67:

Allegro con brio

Andante con moto

Allegro

Allegro

Солист:

ЮРИЙ БУКОВ

Диригент:

Проф. САША ПОПОВ

Петата симфония на Бетовен

музикално-философски анализ

Петата симфония е израз на хероика. През тъмнината към светлината. Това не беше творба, която дойде случайно и от която не е имало нужда. Тя е трябвало да дойде, за да се даде на човечеството силното, могъщото, превъзможването — себепобедата. Тя е произведение, от което лъха еликсир, импулс за нови дела. Тя е творба, която повдига крилете ни за нов и по-висш летеж. До-минорната симфония е зов, повик към титаника. Бетовен каза: „Живогът е само тогава живот, когато е изпълнен с възход и подвиг“. Живот в живота. И, наистина, не е ли герой този, който засилва живота? Ето логиката на този всемирен бонски творец. Ето пратеникът, който даде живот на самия наш беден живот.

ПЪРВА ЧАСТ — *Allegro con brio*

Единствен пример от цялата музикална литература, гдето музиката рисува тъй ясно. Четири ноти! Но каква сила, ярост и жестокост. Бетовен обяснява на приятеля си Шиндлер това начало така: „Тъй чука съдбата на вратата“. Излишни думи! И най-непосветеният слушател е потресен от тия жестоки удари. Да, — жестоки, защото ударите на съдбата не могат да бъдат други. Тук струнните инструменти трябва просто да прескочат границите на чистия музикален тон и да издават звук, достигащ дори до известна немусикалност, т. е. да се даде на музикалния израз до висша степен реалитет.

Ударите на съдбата! Този мотив започва своя ход и се движи в метрична (тактова) и динамична неясност, като символ на невидимата съдба. Сонатна форма с възпяване на двете начала: хероичното (първа тема) и вечно женственото (втора тема), като антитез на първата тема. И всичко това е един от най-крайните апотеози на дуалистичното, от атома до дуалистичното в мелоса, предимно в музикалната класика. Ударите на съдбата са прометеевски удари. Те приближават своя край и хорните прелюдират с решителен зов към втора тема. Втората тема вече внася първите надежди и благотворни лъчи в душата на героя-човек, който [тъй титанически се бори. Надажде, но и всред нея тежки и тъмни ноти: ми бемол, фа,

сол бемол, фа . . . (в мелодията!). Крилата се отново възвемат и *es dur* отново прозвучава. Сонатният ход не е още привършен. Борбата между двете начала на света! Устрем и отбой. И посред затишие, умората на борящия се, изразена в половини ноти в диалогично инструментална форма. Отново боевият мотив е в ход. Кратко адажио, като същинско изплакване на душата прозвучава от обоя. Отново в сферата на титаническата динамика. Прометеевски, свърхтитанически сили са в ход. Резки и до болка чувствителни дисонанси раздират въздуха. Пристъпи и временни и кратки затишия. Кръстосване на сили в дълга динамична градация. Най-сиден удар. Отново първата тема с отговор от две кратки стенания. Последни удари.

ВТОРА ЧАСТ — Andante con moto

И най-тежките страдания не могат разруши гарата в усъвършенствуването и издигането на човечеството. Там е героиката — да не оставам героя, който живее тайно в нашите гърми, да умре.

Чугаме нежна и спокойна да бемол мажор. Горд мелодия заговаря чрез виолончелите и виолите. Тази гордост поема нови и по-силни криле. Хорните и тромпетите тържествено потръбват, каточели мълвят: „Човече, направи спънката стъпка за по-нагоре!“ Но . . . прозвуча болка. Героят се справя и с нея и отново застава пред нас гордата виолончелова мелодия. Болката не ни напуска. В низината — ударите на съдбата, но вече с доста сломени сили. Ново тържество. Светлината ликува. До — мажор! Пак образът на болката. Съдбата отново зачуква, но тоя път много по-сломено. Душата на героя е възпята. Ние сме в царството на щастието. Редят се разнообразни картини, в които има дори и нотки от хумор. Героични акорди завършват тая светла част.

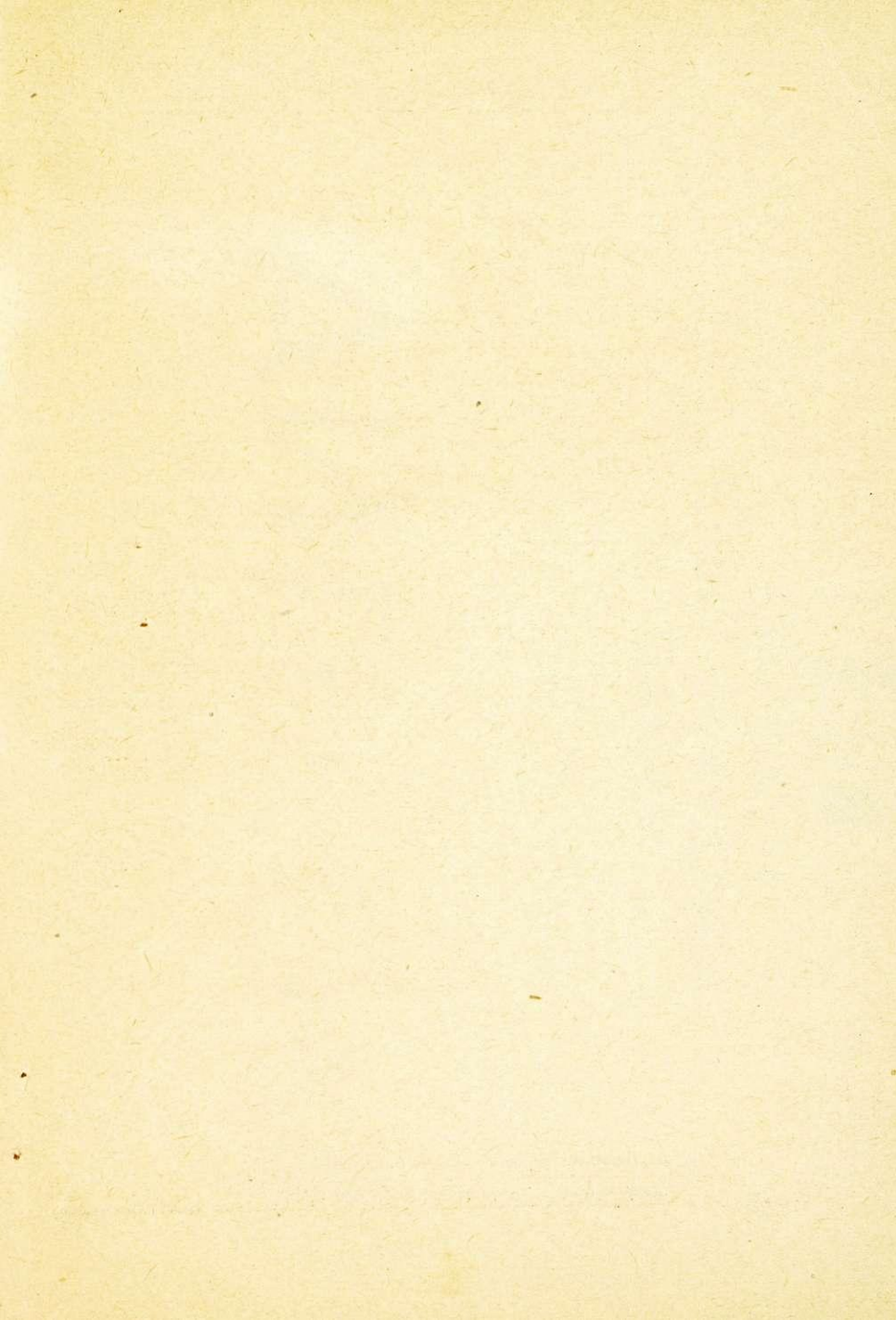
ТРЕТА ЧАСТ — Allegro

Скерцо. Хорните отново ни напомнят фаустовския елемент със своя героичен зов. Победа посред страданието — фугато до — мажор. Първата част в нов образ.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ — Allegro

Гържествена до — мажор. Фаустовската душа преминала през редици тъмнини на живота и духа се издига до вечното, до хероиката, гдето активитетът и сияйната радостна творба са истинският живот на човека. Пред мрачния дух на Бетовена засветва прекрасната дума: самопобеда! Корона на нашите бури и вълнения. Волево състояние на духа, до висша степен напрегнато състояние на духа е вечното и здравото. И хорните потвърдяват това с новия си енергичен зов. Здрава и сериозна радост завладява душата ни. Синьо светло небе е пред нашия взор. Хероят в нас триумвира. Помрачен е небосклонът, но той се скоро прояснява. Лъх от скръбното скерцо и отново победната песен на героя. Кратка хероична сцена между фаготи, хорни и флейти. Гържествената музика на напрегнатото волево състояние завършва с едно семпъл Presto, което също като кратък афоризъм още веднаж ни напомня: „Човече, издигни се към хероиката на творческия дух, хероиката, тя е твоят дял!“

Печат. „Пеликан“ Йордан Кареев—Варна, Телеф. 34-57

Разрешително № 678 от 2 II. 946 г. 300 броя